

Descobrir *Color cubano*, de Joaquim Seguí

No crec que les meues paraules puguin descobrir gaire aspectes nous de Cuba, de Joaquim Seguí o de les seves fotografies. De Cuba no en sé gran cosa –per més que aquesta illa, aparentment llunyana, per diverses raons ja és una part inseparable del nostre imaginari personal i col·lectiu.

A Joaquim Seguí, per més que viu a Eivissa fa una pila d'anys, no l'he conegut personalment fins avui, i de fet fa poques setmanes que vaig tenir notícia de la seua trajectòria, quan em va telefonar per sorpresa un amic eivissenc comú, que ens va posar en contacte.

I de fotografia, francament, tampoc en tenc cap expertesa especial, com sí que en tenen altres companys que participen en la presentació.

Així que, més que fer-vos cap descobriment, el meu paper avui serà comentar-vos la sèrie de sorpreses i descobriments agradables que jo mateix he tingut la sort de fer, a mesura que m'anava endinsant en la feina de Joaquim Seguí, en aquest llibre en concret i en la realitat cubana que ens presenta.

Molts de vosaltres deueu conèixer en Joaquim millor que jo, i podríeu explicar amb més coneixement i més detall la feina admirable que fa en diversos camps. I per tant ja deueu saber que professionalment és un bon cardiòleg –l'amic comú que em va embarcar en aquesta aventura de descobriments que ara us estic contant ja em va dir que si mai tenia cap problema de cor no dubtaria un instant a posar-se en les seues mans. Però a més de bon cardiòleg és una persona de bon cor i solidària, i entre altres mostres d'això que no conec, n'hi ha una de lligada a la seua activitat fotogràfica: tots els beneficis que se'n deriven els destina a l'ONG *Save the Children*.

Convé subratllar aquesta actitud seua davant del món i de la vida, perquè es manifesta també en la mirada que projecta sobre la realitat, en tota la seua obra fotogràfica en general i en aquest llibre en concret. Els llocs, les escenes, les persones que atreuen la mirada de Joaquim Seguí no són en absolut casuals. Són seleccionats des d'aquesta perspectiva fortament empàtica amb una determinada gent, la que Eva Chinchilla, en un dels

escrits annexos a les fotografies de Joaquim Seguí, descrivia com els que “viuen sense ser vistos”. Els que en un altre d’aquests textos Carles Fabregat ens deia que són els que ens mostren “somriures als rostres més insospitats”. M’ha agradat --m’ha emocionat fins i tot-- descobrir aquesta mirada profundament humana en les fotografies de Joaquim Seguí.

Ho podeu descobrir i comprovar extensament vosaltres mateixos si visiteu la seua pàgina a Internet: joaquinseguifotografia.com, on veureu una àmplia mostra de la seua magnífica trajectòria fotogràfica. També se’n parla en el mateix llibre que avui presentam, és cert, però de manera molt breu i discreta.

Val la pena, per tant, que descobriu en aquella pàgina d’Internet una selecció de les fotografies fetes anteriorment per Joaquim Seguí, des de la primera exposició –*Etiopia on my mind*—de l’any 2011. El mateix Joaquim ens explica a l’epíleg de *Color cubano* –un text que també heu de descobrir, amagat al final del llibre— que va ser la connexió entre Etiòpia i la realitat afrocubana, el que el va portar a fer el primer viatge a Cuba, l’any 2015. Entremig, però, hi ha moltes altres mostres fotogràfiques que, com us deia, tothom hauria de descobrir: *Carnaval en la catedral de Köln*; *Tanta mar, tan poca illa*; *Asturias verde y negra*; *Viaje a Ítaca*; *Armonías y costuras*, etc.

Hi ha una altra constant destacable, en aquesta llarga producció fotogràfica, i és el gust exquisit amb què Joaquim Seguí ha volgut acompanyar les imatges amb textos, escollits amb un encert indiscutible, com ha fet també en l’edició del llibre que avui ens aplega, on trobam mostres literàries plenes de sentit, i que donen una dimensió cultural i social completa a les fotografies. I això no sols és perceptible en els textos que apareixen intercalats entre les imatges al llarg de les pàgines del llibre, sinó també en la selecció de referències i enllaços que trobareu al final del llibre i que per res del món us podeu permetre de passar per alt.

La tria d’autors i autores dels textos no pot ser més encertada, però és que a més hi trobareu la banda sonora de moltes de les escenes del llibre, com és el cas de l’extraordinari *Compay Segundo*. Aquesta presència de la cançó i la cultura popular m’ha resultat un descobriment especialment

gratificant, amb la frescor i l'expressivitat del llenguatge afrocarbà que l'acompanya.

És possible que aquest llenguatge afrocarbà, híbrid entre el castellà caribeny i les llengües africanes dels esclaus de les plantacions de canya de sucre --una mostra d'això que els lingüistes anomenen *pidgin*-- avui ja es trobi en vies d'extinció, però el podem trobar en alguns dels textos de *Color cubano*, lligat als rituals de la *santería*, com el *Saludo Changó* de Compay Segundo, que resulta incomprendible per als no iniciats:

*Se aprepara la **eguibona***

pa' dal comienso a la obra.

*Su **iyabó** tá **furulele***

*en prenda de **cabiosile**.*

***Obdara** se pone el día*

pa' saludal a papá.

etc.

Podem entendre variants i pronunciacions locals del castellà: *se aprepara*, *pa' dal comienso*, *tá* (está), *pa' saludal*... El seseig i la conversió en els d'algunes erres finals (*mi amol*) no són tan sorprenents. Però això de la *eguibona*, del *iyabó*, *furulele*, *cabiosile* i *obdara*... i el mateix *Changó* del títol... Tot això ja resulta més complicat, no?

El mateix Joaquim Seguí em va suggerir un article d'Enrique Balmaseda, professor de la Universitat de la Rioja, on algunes d'aquestes qüestions s'aclareixen bastant. Un altre dels meus descobriments, posats a ser franc.

Es veu que *Changó* és una deïtat principal --un *orishá*-- de la religió africana *lucumí*, dels *yoruba*. *Eguibona* és el nom de la santera que fa el ritual (*la obra*): *Se aprepara la eguibona pa' dal comienso a la obra*. L'*iyabó* és el novici que s'inicia en el ritual, i *furulele* sembla que vol dir que està revestit amb elegància amb la *prenda de cabiosile* --*cabiosile* és el nom de la salutació a la divinitat, *Changó*: *Su iyabó tá furulele en prenda*

de cabiosile. Obdara es veu que es refereix al *santero* que presideix la cerimònia “*pa saludal a papá*”. Aquest papà és el mateix *Changó*.

Ja veis quins descobriments podeu fer si exploreu els índexs finals del llibre, on trobareu també la localització i la datació de cadascuna de les fotografies, que us donaran una idea més clara de l’ordenació meticulosa de les diverses parts. Són fotografies dels anys 2015 i 2016, amb un predomini clar de l’Havana l’any 2015 i una voluntat ben clara també de reflectir, l’any 2016, diverses escenes de *santería*, procedents en aquest cas de Santiago, Matanzas, Rincón i San Lázaro. Hi sobresurten, així mateix, els testimonis de les exèquies de Fidel Castro, que es veu que es va trobar per atzar Joaquim Seguí en aquesta segona visita del 2016. A l’epíleg ho explica ell mateix.

Abans d’acabar, però, voldria destacar una altra cosa: la qualitat de l’edició. *Color cubano* és un llibre sorprenent i magnífic pel seu contingut, però també per la pulcritud amb què és fet el llibre mateix com a objecte, cosa d’agrair en els temps que corren. La reproducció de les fotografies, la paginació amb els textos que les acompanyen, la tipografia, el mateix relligat amb fil... tot fa que mirar i llegir aquesta obra sigui un autèntic plaer. L’enhorabona també als editors.

En resum, que us convidaria –si encara no us hi heu posat— a viatjar per les pàgines de *Color cubano* i fer-hi els vostres propis descobriments i completar la vostra Cuba particular. Perquè cadascun de nosaltres, com deia al començament, tots, tenim una Cuba que forma part de la nostra vida i de l’imaginari col·lectiu que compartim. En el meu cas, sense perdre’m en altres detalls, la Cuba on feien comerç, navegant a vela, dos dels meus besavis eivissencs, un dels quals no va tornar. I la Cuba dels butlletins de notícies que sentia de petit a la ràdio, seguint la guerra de Fidel Castro contra Batista. I encara la Cuba que cantava ara fa cent anys un pagès d’Eivissa, Pep Xico Bet, amb unes paraules que encara avui ens impacten: *L’Espanya va defallida/ per falta de regit bo,/ que va perdre Filipines/ i Cuba, que era mellor,/ i ara perdrà ses tres illes,/ Mallorca, Eivissa i Maó,/ que arriba sa republica/ amb bona condició.*

Ja ho diu també el nostre refranyer popular, quan volem treure importància a alguna pèrdua: *Més es va perdre a Cuba!*

No us perdeu vosaltres aquesta Cuba que ens presenta en Joaquim Seguí. Hi fareu grans descobriments, com he tengut la sort de fer jo.

Isidor Marí

Barcelona, 7 de novembre 2017